

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**VLIV NEFORMÁLNÍ SOCIÁLNÍ KONTROLY NA
FORMOVÁNÍ POSTOJE STRIPTÉREK K JEJICH
ZAMĚSTNÁNÍ**

Monika Horváthová

vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2013

Prague college of psychosocial studies

**IMPACT OF THE INFORMAL SOCIAL
CONTROL ON THE FORMATION OF ATTITUDE
OF STRIPPERS TOWARDS THEIR PROFESSION**

Monika Horváthová

The Diploma Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použité zdroje jsem řádně uvedla v seznamu literatury.

.....

V Praze dne

Monika Horváthová

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Jaroslavovi Kořovi za laskavé vedení mé bakalářské práce, dále MUDr. Olze Dostálové, CSc. za cenné připomínky a nakonec také všem respondentkám za ochotu a vstřícnost.

Anotace: Bakalářská práce se zabývá problematikou vlivu neformální sociální kontroly na formování postoje striptérek k jejich zaměstnání. Teoretická část se zaměřuje na vymezení pojmu sociální kontrola a s ní související pojmy, tedy socializace, konformita, deviace, norma, sankce a dále se věnuje pojmu striptýz. Následuje uvedení do problematiky sociální kontroly a jejího vývoje v průběhu 20. století a také její formy a mechanismy ovlivňující jedince jako člena společnosti. V další části teoretické části se věnuji problematice striptýzu a jeho dopadu na vztahy žen, které vykonávají tuto profesi. Empirická část se pomocí kvalitativního výzkumu pokouší o přiblížení vlivu neformální sociální kontroly na postoj striptérek ke svému zaměstnání. Pomocí polostrukturovaných rozhovorů autorka zkoumá motivaci k tomuto zaměstnání, pohled okolí na toto zaměstnání, vypořádávání se striptérek s následně vzniklými konflikty a následné formování jejich postoje ke svému zaměstnání.

Klíčová slova: Sociální kontrola, socializace, konformita, deviace, normy, sankce, striptýz

Abstract: The Bachelor thesis deals with the impact of informal social control on forming of attitudes of strippers towards their profession. The theoretical part focuses on the definition of social control and related concepts like socialization, conformity, deviance, norms, sanctions and further is dedicated to the concept of striptease. Consequently, the problem of social control and its development in the 20th century is introduced altogether with the forms and mechanisms affecting an individual as a member of society. The next chapter of the theoretical part deals with the issue of striptease and its impact on relationships of women who practice this profession. Empirical part with its qualitative research approach attempts to bring forth information about the impact of the informal social control on strippers' attitude towards their profession. Using semi-structured interviews, the author explores the motivation to work, the view of the surrounding society on the job, the coping mechanisms of strippers needed to deal with arising conflicts and subsequent formation of their attitudes towards their work.

Key words: Social control, socialisation, conformity, deviance, norms, sanctions, striptease

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ POJMŮ.....	10
1.1 Sociální kontrola.....	10
1.2 Socializace.....	10
1.3 Konformita.....	11
1.4 Deviace.....	11
1.5 Normy.....	12
1.6 Sankce.....	12
1.7 Striptýz.....	12
2 SOCIÁLNÍ KONTROLA VE SPOLEČNOSTI.....	14
2.1 Sociální kontrola z pohledu sociologie.....	14
2.1.1 Změna pojetí sociální kontroly po 2. světové válce.....	16
2.2 Neformální sociální kontrola.....	18
2.2.1 Druhy socializace.....	19
2.2.2 Konformita jako prostředek sociální kontroly.....	20
2.2.3 Sankce za deviantní chování.....	21
3 STRIPTÝZ.....	23
3.1 Moc a bezmoc striptérek.....	23
3.2 Přístupy k striptýzu.....	24
3.2.1 Striptýz jako deviace.....	24
3.2.2 Striptýz z pohledu feminismu.....	25
3.3 Vztahy striptérek.....	27
3.3.1 Vliv práce striptérek na vztahy.....	28
4 EMPIRICKÁ ČÁST.....	30
4.1 Metodologie.....	30
4.1.1 Úvod empirické části.....	30
4.1.2 Výzkumný cíl.....	31
4.1.3 Výzkumné otázky.....	31
4.1.4 Výzkumný soubor.....	32
4.1.5 Průběh výzkumu.....	33
4.1.6 Použité výzkumné metody.....	33
4.1.7 Zpracování dat.....	35
4.2 Výsledky výzkumu.....	36
4.2.1 Rodinné podmínky.....	36
4.2.2 Motivace ke striptýzu.....	37
4.2.3 Vnímání postojů okolí.....	39
4.2.4 Obranné reakce striptérek.....	41
4.2.5 Postoj striptérek ke svému zaměstnání.....	46
4.3 Možná omezení výzkumu.....	51
ZÁVĚR.....	52
LITERATURA.....	53
PŘÍLOHA.....	58

ÚVOD

V této bakalářské práci se budu zabývat tématem striptýzu, který zatím nemá ve výzkumu pevné místo. I když se dá najít řada výzkumů, zatím nebyl poskytnut jednotný náhled na tento sociální jev. Výzkumná otázka této práce je proto koncipovaná tak, aby spojila pohled společnosti na striptýzu a následné formování postoje striptérek samých ke svému zaměstnání. Sociální kontrola, o kterou se v práci opírám, je spíše sociologické téma, ale dá se na ni také nahlížet jako na jeden z faktorů ovlivňujících pohled jednotlivců jako členů společnosti a tím se stává tématem sociálně psychologickým. I z toho důvodu se budu zabývat neformální sociální kontrolou jako složkou zkoumatelnou v rámci psychologického výzkumu, anebo výzkumné sondy v rámci této práce.

Téma vlivu neformální sociální kontroly na formování postoje striptérek k jejich zaměstnání jsem si vybrala jako naplnění možnosti a mojí snahy více porozumět prostředí a motivaci žen, které se rozhodly pro tuto profesi. Prvotní neznalost a nepředpojatost k tomuto tématu jsem brala jako možnost k nezaujatému a tím i průhlednějšímu zpracování empirické části, která následně může objasnit vícero aspektů tohoto prostředí. Vzhledem k tomu, že se striptérky v mnoha případech nacházejí v okrajové části společnosti a také jsou často zavrhovány rodinou, blízkými a posléze i zbytkem společnosti, hlubší náhled do této problematiky může být zdrojem pro vyvracení mýtů a předsudků zaujímaných společností vůči nim.

V teoretické části bakalářské práce věnuji pozornost sociální kontrole, její úloze ve společnosti a mechanismům, které ji utvářejí a zároveň podporují. Důležitými sociálními jevy, které mají svou spojitost se sociální kontrolou, jsou konformita a její vliv na vytváření postojů, socializace a její průběh jak v rodině, tak následně v širší společnosti, vliv různých způsobů komunikace s hlavním zaměřením na média a jejich roli ve společnosti a instituce jako nástroj na vytváření norem a pravidel na udržení řádu ve společnosti.

Druhým důležitým tématem teoretické části je striptýz. Zaměřuji se na jeho dvě základní pojetí a to na striptýz jako sociální deviaci a na striptýz z feministického pohledu. Řada výzkumů poukazuje na moc a bezmoc striptérek jako základní problém, který je nutno brát v úvahu a tak porozumět tomuto fenoménu.

Empirická část je postavená na kvalitativním výzkumu, tedy na analýze hloubkových polostrukturovaných rozhovorů s otázkami zaměřenými na to jak striptérky vnímají a rozumějí pohledu společnosti na sebe a jak to formuje jejich náhled na sebe a posléze na jejich profesi. Při výběru metodologie pro zpracování rozhovorů jsem se inspirovala zakotvenou teorií, kde přes otevřené kódování jsou vytýčena základní témata pro objasnění celé problematiky striptérek a sociální kontroly.

1 VYMEZENÍ POJMŮ

1.1 Sociální kontrola

Pojem sociální kontrola se poprvé objevil jako sociologický termín v roce 1890, kdy Edward Allan Ross publikoval svou knihu *Social control: a survey of the foundation of order* (Ross a Gross, 2009). Potažmo se pojem sociální kontrola stal jedním z hlavních témat sociologie. Můžeme ji chápat jako procesy a mechanismy, kterými společnost nutí své členy k takovému chování, které se v jejím rámci považuje za žádoucí. To dosahuje vnitřní kontrolou, kdy jedinec považuje společenské normy chování současně za měřítko, které mu je přirozeně vlastní, tedy internalizováním norem a vnější kontrolou, která uděluje pozitivní a negativní sankce (Jandourek, 2008). Sociální kontrola probíhá při každodenní interakci v malých skupinách a během celého procesu socializace.

1.2 Socializace

Socializace je prvním a nejdůležitějším mechanismem sociální kontroly v životě jednotlivce. Tento sociálně psychologický pojem je charakterizován jako proces, kterým se jedinec začleňuje do sociální skupiny, přičemž si osvojuje normy ve skupině panující, její hodnoty, učí se sociálním rolím spojeným s určitými pozicemi a dalším dovednostem a schopnostem. Pokud jedinec pocítuje osvojené způsoby chování, postoje a představy jako svoje vlastní a samozřejmé, jsou tzv. internalizovány. Těžiště procesu socializace leží v dětství a mládí a „jeho výsledkem je vytvoření sociálního Já a sociální identity, sociokulturní osobnosti. Jedna z nejdůležitějších fází, totiž socializace v povolání, se ovšem odehrává až na konci mládí. Jako socializaci lze označit i každé začleňování se do nové skupiny, takže socializace trvá vlastně celý život“ (Jandourek, 2001, s. 220).

1.3 Konformita

Dalším nástrojem sociální kontroly je tendence lidí chovat se ve společnosti konformně, mít osobní postoj vedoucí k přizpůsobování většinovým míněním, postojům a vzorcům chování. „*V dnešní řeči má pojem konformita negativní předznamenání, stejně jako v popisech masové a konzumní společnosti*“ (Jandourek, 2001, s. 129). Ze sociologické perspektivy je konformita mechanismem, který zaručuje vytváření a zachovávání společenského řádu, který je však na druhé straně brzděn, pokud je tato tendence ve společnosti přehnaná, a tím pádem brání dalšímu přirozenému rozvoji nebo inovaci.

1.4 Deviace

Chování odlišující se od sociální normy, nebo systému norem akceptovaných v dané společnosti velkým množstvím osob nazýváme deviací (Jandourek, 2008). Tak pojímané deviantní chování můžeme pozorovat u jednotlivců stejně jako u skupin, které mohou následně vytvářet deviantní subkultury. Rozlišujeme deviaci primární a sekundární. Odlišující se chování, jehož příčiny můžeme nacházet ve faktorech sociálních, psychických, fyzických a kulturních považujeme za primární deviaci. Pokud ve společnosti vzniká odlišující se chování v důsledku sociální kontroly, považujeme toto chování za sekundárně deviantní. Můžeme je také nahlížet jako společenskou reakci na odchylku. Teorie labellingu nebo také teorie etiketizace se zabývá tím, jak a proč se určité chování ve společnosti považuje za deviantní. Labelling nevychází z objektivního faktu nějakého chování, ale z toho, že společnost nějaké chování za deviantní považuje. „*Labelling provádí ve společnosti různé skupiny, přičemž kritéria jejich hodnocení jsou silně podmíněna sociální příslušností členů hodnotící skupiny*“ (Jandourek, 2001, s. 139). Teorie labellingu tedy poukazuje na

mechanismus, kterým sociální kontrola vymezuje sekundární deviaci a zajišťuje si tím větší stabilitu řádu ve společnosti.

1.5 Normy

Pojem norma nebo také měřítko se v sociální psychologii vztahuje k „*podobnosti, kterou je možno pozorovat v chování většího množství lidí nebo také k hodnocení chování ze strany společnosti*“ (Jandourek, 2001, s. 171). Pokud toto hodnocení následně společnost transformuje v požadavek týkající se nějakého chování může nekonformní člen společnosti očekávat předem určené sankce za nedodržování tohoto chování.

1.6 Sankce

Pojem sankce, který již byl vzpomenut v definici normy lze vymezit jako „*reakce společnosti na chování, která toto chování odměňuje je-li v souladu s normou, nebo trestá je-li v rozporu s normou*“ (Jandourek, 2001, s. 211). Každá sankce se dá poměřovat na základě jejího sankčního potenciálu, který označuje všechny dostupné prostředky, jež nám jsou k dispozici k prosazování norem. Zároveň můžeme rozlišovat sankce represivní, tedy ty, které provinilemu něco odebírají, například svobodu a sankce restitutivní, které mají za úlohu navrácení poměrů do stavu, v jakém byly před porušením norem.

1.7 Striptýz

Pojem striptýz se v této práci chápe jako postupné svlékání se a odhalování těla před obecnstvem. Osoba vykonávající tuto profesi se následně označuje jako striptérka, někdy též jako exotická tanečnice. Při zaobírání se touto výchozí skupinou je však potřebné uvést, že tato profese

má své různé významy odvíjející se od služeb poskytovaných vybraným klubem. Za náplň práce v oblasti striptýzu se proto v rámci této bakalářské práce považuje tancování na pódiu, striptýz, lap dance, table dance a autoerotická show. Kromě nuditý a omezené míry tělesného kontaktu se tu jedná též o jistou formu sociální služby formou rozhovoru, fantaze a společnictví, k čemuž je k dispozici i VIP box. Správná konstelace uvedených služeb je doprovázená hudbou, tancováním striptérek na pódiu, možností zakoupení si alkoholických i nealkoholických nápojů a možností kouření.

„Jako členky organizace obchodující se sexem jsou striptérky zařazované spolu s prostitutkami, erotickými modely a erotickými filmovými hvězdami“ [vlastní překlad autorky této práce] (Murphy, 2003, s. 307). Ale pro účel této práce rozlišuji striptýz od prostituce a podobných profesí. V každé vzpomenuté profesi totiž jde o jiný druh obchodu a jeho nabízeného produktu a konzumace.

„Výchova znamená pomoci dítěti při rozvoji jeho možností. Opak výchovy je mechanické vedení, založené na nevěře v růst možností, na přesvědčení, že se dítě vyvine správně jen tehdy, když dospělí do něho vloží, co je žádoucí a potlačí v něm, co se zdá být nežádoucí.“

(Erich Fromm 1996, s. 94)

2 SOCIÁLNÍ KONTROLA VE SPOLEČNOSTI

2.1 Sociální kontrola z pohledu sociologie

Snahu o vymezení funkce a pochopení mechanismů sociální kontroly je možné pozorovat téměř od počátků sociologie jako společensko-vědného oboru. Sociální kontrola je jedním z hlavních témat sociologie, která usiluje o zodpovězení otázek na cíle, formy a funkce zespolečnění, také mechanismy a síly společenské soudržnosti, příčiny, formy a funkce sociálních konfliktů a důsledky sociální změny, příčiny a determinanty vzniku sociálních tříd a vrstev (Jandourek, 2008). Porozumění myšlení a jednání jednotlivců je nutné pro následné pochopení jevů ve skupinách, jednotlivých kulturách a posléze ve společnosti jako celku. *„Na druhé straně se sociální kontrola snaží o udržení jednotlivců v mezích společenských institucí, jak to nahlíží strukturální funkcionalismus, protože kdyby větší počet lidí popíral společenské standardy chování, došlo by k jejich masivnímu zhroucení“* (Jandourek, 2001, s. 131). Zároveň takové chování společenských institucí vzbuzuje vlnu odporu jednotlivců, kteří vnímají tlak společnosti jako omezování přirozeného vývoje společnosti a jednotlivců v ní.

Jiný pohled na sociální kontrolu nabízí stoupenci konfliktualistického pojetí, kteří říkají, že sociální kontrola slouží ke zvýhodňování mocných skupin a znevýhodňuje ostatní. *„Domnívají se, že žádné sociální uspořádání není neutrální a chtějí demaskovat způsoby, jak*

instituce distribuuji ve společnosti statky a břemena“ (Jandourek, 2001, s. 131).

Ve skutečnosti neexistuje žádná společnost bez sociální kontroly. Jakákoli sebemenší skupina, ač by se scházela pravidelně anebo jenom příležitostně, má své kontrolní mechanismy a následně si vytváří i sankce za porušování svých psaných a nepsaných pravidel a snaží se udržet chod skupiny v zažitém řádu a tím i vlastní životnost vztahující se ke konkurenci.

Prvním a nejstarším mechanismem sociální kontroly bylo fyzické násilí. Ačkoli se tato forma sankce používala v primitivních strukturách společnosti je násilí i dnes posledním argumentem ve společnostech moderní demokracie. *„V západních demokraciích, s jejich ideologickým důrazem na dobrovolný souhlas veřejně přijímanými zákony se tato malá přítomnost násilí podceňuje“* (Berger, 2003, s. 76). Avšak práce policejní složky a ozbrojených sil státu poukazuje na přítomnost násilí i v naší společnosti. Předchází mu samozřejmě velký počet výstrah a opatření, které mají zajistit souhlas jedinců se zákony, pravidly a chodem společnosti.

Významný autor M. Foucault, z jehož práce jako filozofa a sociálního teoretika čerpala hlavně revisionistická teorie sociální kontroly poukazuje ve svém díle *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení* na vymizení trestu jako násilného prvku z veřejné sféry a postupné nastupování pečlivého dozoru společnosti. Na tuto změnu poukazuje již od reforem navrhovaných v druhé polovině 18. století. *„Tomuto podivnému vývoji se dle Foucaulta dá rozumět ve smyslu rozšíření trestu, který se jmenuje řád. Řád, který se orientuje na produkci poslušných a tvárných lidí zahrnuje sérii technik dozoru zdůrazňující kontinuální dohled, prověřování a normalizování chování“* [vlastní překlad autorky této práce] (Deflem, 2007). Z instituce vězení se posléze řád a dozor nad lidmi přenáší i na další instituce, čímž se prvotně formální dozor přes policii a soudnictví transformuje i na úroveň neformální, který podporováním konformního postoje lidí s normami nabízí možnost aktivního se podílení na fungování těchto mechanismů. Následné techniky moci jsou založeny na rozdělování jednotlivců v přesně strukturovaném prostoru a přísně uspořádaném čase.

Ačkoli policie jako instituce byla organizována ve formě státního aparátu a byla přímo spojená s centrem politické suverenity, ten typ moci, který praktikuje, a mechanismy, jež uvádí do pohybu spolu s prvky, na které je aplikuje, jsou specifické a jejich úkolem je způsobit pronikání disciplíny do nejmenšího detailu sociálního pole. To svědčí o relativní nezávislosti sociální kontroly na instituci soudnictví a politickém aparátu (Foucault, 2000). Koncept sociální kontroly takto získává jiný rozměr, který teoreticky vede od sledování fungování společnosti k nutnosti sledovat její postoje vůči riziku a podezírání.

2.1.1 Změna pojetí sociální kontroly po 2. světové válce

V průběhu vývoje sociologie bylo možné vidět poměrně široké a měnící se pojetí sociální kontroly. Od konce 19. století bylo nejzřetelněji možné charakterizovat sociální kontrolu u amerických sociologů nejen v kontextu uplatňování práva na kontrolu kriminality a deviace, ale také jako schopnost samořízení společnosti bez vztahování se k užívání násilí.

„Tento rozšířený koncept sociální kontroly byl chápán v příznivém smyslu samovlády, který zdůrazňoval pokračující potřebu sociální integrace přes socializaci směrem ke společnému systému hodnot tváří v tvář narůstajícímu trendu individualismu“ [vlastní překlad autorky této práce] (Deflem, 2007). Taková forma nenásilné sociální kontroly měla vlastní dynamiku a rozvoj, který se přizpůsoboval historickým událostem v souznění s ekonomickým vývojem. Toto americké pojetí sociální kontroly bylo proto dobře aplikovatelné i na jiné, zejména evropské státy. K udržení společnosti ve vyžadovaném řádu nebylo potřeba donucovat k nastolení konformity. I z toho důvodu bylo takovéto samořízení vnímáno ve vlídném smyslu a nikoli jako mocenská forma projevu státu.

Největší zlom nastal krátce po ukončení 2. světové války. Už nebylo tak jednoduché dosáhnout konsenzus ve společnosti, která postupovala v procesu fragmentarizace, což nevedlo přirozeně ke konformitě, právě

naopak to podporovalo růst individualismu a spory o uplatňování práv utlačovaných. Také politická situace prošla změnami, zejména přes nástup nacismu, fašismu a prohlubování studené války. Potlačovací a donucovací prostředky se staly nevyhnutelnými pro obnovování řádu na úrovni sociálních skupin, menšinové a většinové společnosti i států. Samotné vrůstání do norem v procesu socializace bylo přehlušeno sociální kontrolou na bázi moci a kontroly.

Cílem nové formy sociální kontroly se staly skupiny jedinců, které svým statutem ve společnosti nebyly konformní vůči již zařazeným skupinám a to zejména ty skupiny, které si stanovovaly odlišné nároky a přístup jak po stránce ekonomické, tak sociální. Je samozřejmé, že staří, nemocní nebo handicapovaní nejsou stejně zařaditelní jako mladá, zdravá a ekonomicky aktivní skupina společnosti. Možnost uplatňování, případně zneužívání práv po jiných a speciálních podmínkách odpovídající změněné struktuře společnosti byla rizikem, které nutně podporovalo ještě větší růst sociální kontroly zaměřené zejména vůči těmto skupinám. „Tomuto novému konceptu sociální kontroly pak nepodléhají všichni členové společnosti, ale jenom určité, speciální a často podezřelé kategorie lidí“ [vlastní překlad autorky této práce] (Deflem, 2007). I když samotná socializace nepostačuje pro udržení řádu, neznamená to, že by forma sociální kontroly před 2. světovou válkou už nebyla aktuální. Výchova v rodinách vedoucí k internalizování společenských norem je v současnosti základem pro udržování jednotní společnosti. Silněji se však projevuje a uplatňuje nová výše popsaná forma kontroly, která má vliv i na prosazování konformity. Konformita, ke které má socializace vést, je proto pojímána v souvislosti s nátlakem společnosti a donucováním k zařazení se i například dle ekonomických vodítek uvnitř sociálních skupin ve společnosti.

2.2 Neformální sociální kontrola

Na základě typu instituce a rozvinutého systému sankcionování jednotlivých forem chování můžeme rozlišovat formální a neformální sociální kontrolu. Formální sociální kontrola se nám obecně ukazuje v různých kvantitativních formách a vždy v jiném stylu, podle dostupnosti legální sankce a pravděpodobnosti, že bude uplatněná. Styl formální sociální kontroly poukazuje na to, jestli forma sankce je trestná, kompenzační, léčebná nebo smířčí. Úkolem sankcí nakonec tedy není jenom zastavení a potrestání nežádoucího chování, ale také předcházení jeho opakování. Podle toho se legální sankce a jejich systém ustanovují a uplatňují.

Složitější je to při neformálních sankcích, které nacházíme v jakékoli běžné interakci mezi jednotlivci stejně jako mezi skupinami. Tehdy mluvíme o neformální sociální kontrole. Ta se uplatňuje na úrovni různých sociálních institucí, jako jsou výchova, umění, věda, právo a případně náboženství. *„Gehlen chápe instituci jako regulující organizaci, která kanalizuje lidské jednání stejným způsobem, jakým instinkty kanalizují chování hmyzu. Jinak řečeno instituce poskytují procedury, jimiž se vytvářejí vzory lidského chování a jimiž je toto chování nuceno probíhat v kolejkách, které považuje společnost za vyhovující a žádoucí“* (cit. dle Mucha, 2004, s. 114). Přes instituce jsou lidem vštěpovány potřebné imperativy, které zesiluje nesčetný nátlak rodinné moudrosti, morální výchovy, náboženství, prostředků masové komunikace a reklamy. Jedná se tedy o stereotypizované rutinní jednání, nebo vzorce chování, na které se z určitého hlediska můžeme dívat jako na důsledek nátlaku společnosti, pod nímž se jednání jednotlivců podřizuje požadavkům určité sociální skupiny a kultury.

Zachovávání neformálních pravidel společnosti z větší části vyplývá z kulturního prostředí, do kterého se rodíme. Z tohoto úhlu pohledu se může zdát, že si vlivem morálky, obyčejů a tradic ve výchově můžeme připadat úplně svázáni. Ve skutečnosti ale *„socializace také pokládá základy naší vlastní individuality a svobody. V průběhu socializace dospívá každý z nás*

k procesu sebeuvědomění a vytváří si schopnost samostatně myslet a jednat“ (Mucha, 2004, s. 154).

2.2.1 Druhy socializace

Každý člověk jako bytost sociální se nevyhne vlivům společnosti a následné sociální determinaci jeho osobnosti. Tyto sociální vlivy zároveň specificky formuje příslušná kultura. Je to pak právě procesem socializace, že se člověk již od narození začleňuje do společnosti lidí, kteří již příslušnými sociokulturními hodnotami a normami byly zformováni. Přijímání kulturních hodnot a tradic společnosti se stává také jedním z determinantů vývoje osobnosti dítěte. Avšak socializace se neomezuje jenom na období od narození do dospělosti, ale na celý lidský život, a to nejenom z toho důvodu, že osobnostní vývoj člověka trvá po celý život, ale také z toho důvodu, že hodnoty, normy a měřítko kultury jsou pod trvalým vlivem proměn ve společnosti, které se odvíjejí na úrovni politické stejně jako na úrovni rodiny.

Kromě obecné socializace, která představuje vrůstání člověka do kulturního prostředí, poznáme ještě i socializaci speciální, tedy přizpůsobování se jedince prostředí a povaze malých skupin. Ani při jednom z těchto druhů socializace si však člověk sám nevybírá prostředí a lidi, kteří ho v tomto procesu ovlivňují.

Formy přizpůsobování se prostředí se odehrávají různě v závislosti na vývojovém stupni člověka a na možnostech, které se mu v rámci společnosti, nebo sociální skupiny nabízejí. Radíme sem zejména sociální učení, nápodobu, sociální posilování a identifikaci. Míra těchto forem přizpůsobování samozřejmě závisí od míry tlaků společnosti ke konformitě a také od tvárnosti člověka okolím. Dá se říct, že míra odolnosti člověka a stability jeho osobnosti je v nepřímé úměře s působením tlaků společnosti k přizpůsobování se. Samozřejmě člověk hledá takovou skupinu a vztahy s druhými lidmi, které nejvíce podporují jeho osobnostní růst, formují ho k dosahování vlastních seberealizačních cílů. Není to však jenom jedinec,

který je formován skupinou, ale naopak i skupina je formována každým svým členem, čím se dosahuje kompromisů mezi potřebami jednotlivců a skupiny zároveň. Podle Řezáče je úkolem skupiny kromě zprostředkování makrosociálního prostředí a formativních vlivů také posilování identity jedince a uspokojení sociálních potřeb, kam řadíme bytí s lidmi, potřebu být akceptován a uznáván a potřebu seberealizace (Řezáč, 1998).

Mezi činitele socializace řadíme rodinu, školu, vrstevnickou či zájmovou skupinu, sociální skupiny na pracovišti, ale také sdělovací prostředky. Jejich role je nezanedbatelná o to víc, že zásah člověka do jejich forem vlivů na společnost je minimální a tím pádem je jejich vliv relativně silnější než v sociálních skupinách, kde je možná vzájemná interakce a reciprocita.

2.2.2 Konformita jako prostředek sociální kontroly

Podle Muchy je možné konformitu jednání sledovat na úrovni biologické, psychologické i sociálně psychologické. Zakládá se na vědomém či nevědomém respektování pravidel, která mohou být zjevná stejně jako skrytá. Často se při konformním jednání jedná o napodobování vzorů a autorit, jež mají v daném sociálním prostředí formativní vliv a působí sugestivní silou. Nemusí se jednat přímo o identifikaci s osobou působící takovým vlivem na druhé. Častým důvodem souhlasu s jednáním druhých je strach z odlišnosti, nebo nepřijetí (Mucha, 2004).

Jedním z nejčastějších rysů konformity je vyhýbání se konfliktům. Rutinní a zautomatizované jednání, i když přímo nepodporuje seberealizaci jedince je často vyhledávaným zdrojem jistoty ve společnosti. Pro prosazování nových, nevžitých forem jednání je potřeba vlastní osobnostní pevnost, která ustojí obranné mechanismy členů společnosti. Takový patologický mechanismus můžeme vidět v xenofobním chování například vůči přistěhovalcům z jiných kultur, které svou odlišností od domácích

sociálně kulturních norem, hodnot a měřítek vybízí k tázání se po pravosti, užitečnosti a zdroji zažitých kulturních a národnostních vzorců chování.

Zejména ve společnostech, které mají sklon k rigiditě, se mohou objevovat nonkonformní postoje a jednání. Tyto projevy pak vnímá jako provokace takovém prostředí, kde se vyvinuly mechanismy k řešení konfliktů. Nonkonformní postoje se z tohoto hlediska projevují jako důsledek určitého pocitu křivdy spíše u marginalizovaných sociálních skupin. Z tohoto hlediska bylo zaměření sociální kontroly po konci 2. světové války orientované na upokojuvání potlačovaných skupin důsledkem jejich většího nonkonformního chování. Jinými slovy, tam, kde není pocit nedostatku a odvaha na něj poukazovat je konformita bezpečnou cestou ke spokojenosti. Nesouhlas s kontrolou společnosti však nezaručuje možnost zlepšení společenských poměrů. *„Nová pravidla a vzorce chování, které nabízejí tyto skupiny, jsou zpravidla generalizacemi jejich parciálních zájmů. Naděje na úspěch je minimální. To však není to, co by znepokojovalo nonkonformního jedince, který zpravidla touží jenom po úniku z kontroly a regulace institucemi pocíťované jako nepřijatelné zasahování do roviny osobní svobody“* (Mucha, 2004, s. 172).

2.2.3 Sankce za deviantní chování

Při pohledu na socializaci jako na proces zařazování se do společnosti a také rozvinutí individuálních možností jedince k naplnění vlastní svobody ve společnosti se dá říct, že nikdo nemůže být plně konformní. *„Všichni jsme nejen konformisti, ale také narušiteli daných pravidel a dokonce i tvůrci nových“* (Mucha, 2004, s. 155). Znalost norem a pravidel očekávaného chování je snadnou cestou k orientování se ve společnosti a také vede k subjektivnímu pocitu svobody. Ten ale často může být jenom úlevou při vyhýbání se trestům a restriktivním mechanismům sociální kontroly. Jednání podle norem na druhé straně také usnadňuje komunikaci s druhými. Avšak suverenita s jakou se řídíme normami jako

orientačními body ve společnosti, neříká nic o vnitřním vztahu člověka k nim. Důsledkem toho je fakt, že je možné vstupovat do interakce s druhými například omezujíc se pouze na svou rozumovou složkou osobnosti.

Neformální sankce nemusí být jenom negativní, jako jsou verbální narážky, kritika nebo vyloučení z kolektivu. Velmi silným impulsem ke konformitě mohou být pozitivní sankce jako slovní ocenění, úsměv nebo poplácání po zádech. Snaha získat uznání rodiny, přátel a kolegů nebo vyhnout se zesměšnění a odmítavému postoji okolí bývá obvykle snadnějším a rychlejším způsobem ovlivňování lidského chování než samotné formální sankce. Nakonec jedním z nejhorších prostředků trestu je vystavení jedince systematické potupě a ostrakismu. *„Paradoxně, právě to může být projevem pacifismu, který se ve snaze vyhnout se násilí je schopen odebrat člověku jeho nejpodstatnější potřebu a to vztahy s druhými“* (Berger, 2003, s. 79).

Kromě kontroly na pracovišti a ve veřejných prostorech je kontrolní systém pevně ukotven i v soukromém životě člověka. Nesouhlas, odnětí prestiže a další formy potupy se v soukromém prostředí mnohem silněji vnímají a pocítují. Mohou mít proto mnohem větší psychologickou závažnost.

„Ten čas strašně rychle letí a najednou zjistíš, že ti je 40 a nemáš nic. Zjistíš, že ty vztahy prostě nejdou dohromady, chlapi prostě s tebou nebudou a budou vždycky problémy při práci.“

(D 373)

3 STRIPTÝZ

3.1 Moc a bezmoc striptérek

Velké množství výzkumů v oblasti striptýzu si dává za cíl hlubší prozkoumání vnímání a prožívání moci a bezmoci na straně striptérek, stejně jako na straně jejich zákazníků. Jelikož se v této profesi dbá zejména o vzhled striptérek, jejich tělo se stává jejich nástrojem. Zákazníci na těchto místech mohou najít zvýrazněné detaily preferované ženské krásy. *„Práce striptérek nutně nevyžaduje, aby si svlékly oblečení. Proto, aby byly úspěšné musí tvarovat a upravovat své tělo k předepsanému obrazu ženskosti“* [vlastní překlad autorky této práce] (Murphy, 2003, s. 309).

Avšak fantazie zákazníků striptýzových klubů se naplňují jenom přes pozorování. Omezení plynoucí z role pozorovatele zákazníků v klubu se ale stává způsobem, jak se vytváří moc a bezmoc na obou stranách. *„Asi nejvíce se objevující otázka v literatuře na striptýzové kluby se zabývá mocí a tím jestli jsou tanečnice vykořisťované nebo vykořisťovatelky, subjekty nebo objekty, činitelky nebo utlačované“* [vlastní překlad autorky této práce] (Frank, 2007, s. 505). Striptérky jsou podrobené moci, protože jsou pozorované zákazníky a manažery, čímž se stávají pouhými objekty k naplňování představ, přání a očekávání zákazníků. Jako objekty pro druhé – a to zejména lidi opačného pohlaví - se tak stávají bezmocné a vykořisťované. Na druhé straně mají přes možnost pozorování zákazníků také moc nad nimi, a to hlavně v možnosti ovlivňování naplňování jejich očekávání a přání. Nakonec jsou to ony, které jsou inspirátorkami fantazií zákazníků. Je nutné přihlídnout také k řadě technik a triků, které striptérky

používají k obelstění mužů, zejména přes poukazování na preferované prvky ženské krásy a důraz na ženskou křehkost a emocionalitu. Tím si vytváří velký prostor pro udržování jejich moci vůči mužům. Interakce ve striptýzovém klubu závisí na tanečnicích spíše jako interaktivních subjektech než sexuálních objektech. Nedá se proto říct, že by striptérky byly úplně bez moci, ani že by měly plnou moc.

3.2 Přístupy k striptýzu

Způsob, jakým výzkumy interpretují striptýz se dají rozdělit na dva pohledy – striptýz jako deviace a striptýz jako feministické téma. Zatímco většina literatury na ženský i mužský striptýz poukazuje na striptýz jako na deviantní aktivitu, snaží se také reagovat na otázku, proč mají lidé tendenci být přitahováni touto, dá se říct stigmatizující profesí a na omluvy a důvody, které se používají při racionalizaci tohoto rozhodnutí.

3.2.1 Striptýz jako deviace

Deviace anebo také sociální deviace jsou pojímány jako „*způsob jednání, které není konformní vůči společenské normě, jež je akceptována většinou populací. Za sociální deviaci je považováno narušení jakékoli společenské normy. To znamená nejen takové normy, jejíž porušení může být morálně, nebo právním způsobem sankcionováno*“ (Fischer a Škoda, 2009, s. 14). Striptýz jako sociální deviaci tedy nelze ztotožňovat např. s kriminalitou, ta je pouze jednou ze sociálně deviantních forem jednání.

V rámci deviantního chování se ve výzkumech objevují tři hlavní otázky spojené s vykonáváním profese v oblasti striptýzu (Dressel a Petersen, 1982; Forsyth a Deshotels, 1998; Mestemacher a Roberti, 2004; Sweet a Tewksbury, 2000) Každé vzpomenuté téma si zaslouží hlubší výzkum a také podrobnější analýzu. Patří sem faktory ovlivňující motivaci ke vstupu do tohoto zaměstnání a následná s ním spojená socializace.

Jelikož se nejedná o samotnou zábavu, ale má i své finanční ohodnocení předpokládá se, že právě finance bývají prvotním motivem pro vstup do této profese. Nejsou však jediným důvodem. Naopak mohou se stávat jedním ze způsobů ospravedlňování této profese (Lewis, 2000). Socializace s ní spojená a z ní vyplývající hraje také roli při rozhodování se pro toto zaměstnání. Další porozumění motivům pro vstup do této profese si zasluhuje individuální náhled na jednotlivé zájemkyně o striptýz, jejich zázemí v rodině, vztahy v rodině i mimo ní a další aspekty jejich života.

Stigma spojené se zaměstnáním a způsoby, jak se s ním striptérky vyrovnávají, je druhým tématem při pohledu na striptýz jako deviaci. Striptérky si musí vytvářet a upevňovat svoje způsoby zvládnání zátěže spojené se stigmatem, které se do nich v rámci jejich profese vrývá. Kromě propracovaných obranných mechanismů a copingových strategií se striptérky tímto způsobem potýkají s vlastní sebeúctou. Motivy pro udržení si tohoto zaměstnání musí být silnější než zátěžové situace spojené s prací a následným stigmatem, který si striptérky nesou. Kvůli němu musí striptérky vynakládat velké úsilí na zakrývání poukazů na své povolání před společností, která by s jejich profesí nemusela souhlasit. Potřeba skrývat a racionalizovat stigma může být spojená s jejich sebeúctou a náročností udržet si práci navzdory pohledu společnosti na ně, což může zesilovat jejich vnímání a prožívání vlastního stigmatu (Ronai a Cross, 1998).

Třetí otázka se týká vzorců interakcí mezi striptérkami a jejich zákazníky. Autenticita v porovnání s vyžadovanou intimitou se tu stává důležitým tématem (Frank, 1998). Problematiku moci a bezmoci na straně striptérek i zákazníků je také možné zde aplikovat spolu s dalšími faktory jako například rasa, socioekonomický status, vzdělání nebo také sexualita v interakcích.

3.2.2 Striptýz z pohledu feminismu

Feministické aktivity v souvislosti se striptýzem se orientují na vytváření korektur ve vnímání žen a to již od konce 19. a začátku 20. století. Avšak individualizované rozumění sociálním problémům mělo ironicky za výsledek upnutí pozornosti na problematické jedince ve společnosti spíše než na problém samotný. Tak se soustředění se na upravování nerovných sociálních podmínek změnilo v tendenci napravovat samotné lidi, v tomto případě ženy (Lerum, 1999). Feministický pohled vymezující se vůči této tendenci následně usiluje o možnost korektur ve vnímání žen i v souvislosti se striptýzem.

Otázka moci a bezmoci striptérek se ukazuje jako hlavní v náhledu feministek na striptýz v moderní společnosti. Zaměřují se však víc na postavení striptérek jako žen v jejich práci, kde téměř jedinými zákazníky jsou muži. Genderový vzdor se tak stává dalším tématem (Schiff, 2001; Schweitzer, 2001).

Zatímco striptérky získávají svou převahu nad muži vytvářením, naplňováním a kontrolováním fantazií a iluzí, nemohou se ani zde vyhnout všeobecnému vnímání mužské dominance ve společnosti. Přes pozorování komplexnosti ženské práce ve striptýzu je třeba se dívat na obě strany, a to sociální kontrolu a rozvratnictví striptérek. To se vnímá jako výsledek utiskování, který ještě rozšiřuje porozumění vzdoru mezi pohlavími (Frank, 2007). I přes snahu vyhnout se výzkumným generalizacím ohledně moci, se nakonec striptérky samy považují za vítěze v boji o moc. A tak se exotický tanec nemusí omezovat na podřizování se, bezmocnost a sexuální vykořisťování, ale naopak se stává revolucí proti ustanovením společnosti, nebo jako feministická činnost, která útočí proti ve společnosti zažité patriarchii (Schweitzer, 2001).

Další fenomén, který přináší feministický pohled je rozdělování rolí v striptýzovém klubu na základě práce a odpočinku. Tento prostor je primárně vytvořen pro fantazie mužů. Je to místo, kde muži vyhledávají nabízenou formu odpočinku s tím, že práce naplňující jejich potřebu

odpočinku je vykonávána jenom ženami (Frank, 2007). Schopnost žen profesionálně vykonávat a nabízet práci ve striptýzu je dalším argumentem, proč ženy nemají být považovány za bezmocné oběti vykořisťování mužů.

3.3 Vztahy striptérek

Zatím jsem popisovala práci striptérek a zkoumané problémy spojené s ní na základě problematiky moci a bezmoci. Nezanedbatelným tématem jsou zde také vztahy striptérek s nebo ke svým zákazníkům a následně také ke své práci.

U práce striptérek je důležité nahlédnout na to, že zatím co je v zájmu vytvořit si se svým zákazníkem uvěřitelný vztah a zvábit ho na možnost reálnosti tohoto vztahu, který je jakousi základnou pro vytváření a naplňování fantazií zákazníků, tak striptérky musí pro vydělání peněz stát téměř nahé před oblečeným mužem a pravidelně snášet urážející a degradující narážky, sexuální návrhy a někdy i možné vyhrůžky (Murphy, 2003). A to vše, protože právě vztah je to, co muži vyhledávají, nebo si kompenzují, když navštěvují striptýzový klub. Profesionalita striptérky se odvíjí jednak od odlišení zákaznickovy představy o vztahu a naplňování vlastních iluzí o vztahu a také od schopnosti navazovat a udržovat reálné vztahy mimo svoji práci.

Murphy ve svém výzkumu striptýzu popisuje přední a zadní scénu navazování vztahů v práci (Murphy, 2003). Přední scéna je prostor, kde jsou jasně vymezena pravidla a očekávání obou stran. Tancování na pódiu striptérek, nebo klidná večeře zákazníka s jeho manželkou by patřila do přední scény. Na druhé straně, zadní scéna může být definována jako místo vztahující se k představení, které předvádí striptérky, a dojem z něho vyplývá z možnosti dané situace. Podle Goffmana, autora pojmů přední a zadní scéna, je to jenom v zadní scéně, kde je možné odhalit tajemství show a kde se dají odhalit vnitřní taktiky, jako jsou spleť sebe prezentace, triků a záludností, které pomáhají striptérkám vytvářet nová pravidla pro moc ve

vztahu k zákazníkovi (cit. dle Murphy, 2003, s. 313). Z tohoto pohledu může být table dance pro zákazníka přední scéna, zatímco pro jeho rodinu se to stává zadní scénou. Striptérky pak vymezováním svého postavení a udržováním se v přední scéně můžou maximalizovat svůj profit a pohráváním si se zákaznickovou touhou po vstoupení do zadní scény upevňovat převahu ve své pozici.

Navazování hlubších vztahů striptérek s jejich zákazníky nebývá manažery považováno za profesionální, a tedy není ani podporované. Přesto, stejně jako zákazníci přicházejí do klubu s představami a touhami o společnosti zaměstnankyň klubu, tak i ony mohou podléhat fantaziím, které sebou přinášejí jejich zákazníci, ale teprve v zadní scéně, kde striptérky odhalují své triky, se také reálněji ukazuje pohled mužů navštěvujících klub na striptérky. Zde se teprve ukazuje, jak jsou striptérky schopné navazovat vztahy a jak je na druhé straně okolí schopné tolerovat jejich práci.

Přední a zadní scéna striptérek se nakonec promítá i do jejich soukromého života, ve kterém ne všechny lidi pouštějí do zadní scény (Murphy, 2003). Míra, do které jsou striptérky ochotné a schopné vpouštět blízké do zadní scény ohledně jejich zaměstnání bude nakonec vypovídat také o charakteru a autenticitě jejich vztahů.

3.3.1 Vliv práce striptérek na vztahy

Vycházejíce ze subjektivních důvodů pro vstup do profese v oblasti striptýzu se nakonec dá popsat vztah k práci striptérek také zejména na subjektivní úrovni. Nedá se popřít, že samotná práce ve striptýzu se dá oddělit od soukromého života a že nebude mít další dopad na formování identity striptérek. Samotná motivace penězi, nebo tancem nebude stačit k tomu, aby si striptérka dobrovolně udržela tuto práci. Murphy poukazuje na subjektivní úroveň touhy ženy po tanci na pódiu a upozorňuje, že důsledkem pro jejich identitu je právě povzbuzení smyslu po hrdosti. Žena

je avšak svazována svou vlastní viditelností a právě kvůli této vnitřní danosti sexualizované viditelnosti striptérek pro ně neexistuje žádné off-stage (Murphy, 2003).

Jelikož se na striptérky nahlíží jako na ztělesnění ženských rysů a tento vzhled se od nich také vyžaduje, samotná každodenní příprava do zaměstnání je vedena v co největší míře tím požadavkem. Jejich tělo se stává nástrojem v práci a tento zmaterializovaný pohled na sebe musí nutně mít dopad také na jejich vlastní identitu a sebereprezentaci ve společnosti.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 Metodologie

4.1.1 Úvod empirické části

Dva hlavní směry, ve kterých se přistupuje při výzkumech ke studiím ve striptýzových klubech, vnímají striptýz buď jako deviaci, nebo jako feministické téma. Téma exotického tance neboli striptýzu a prožitků striptérek bylo předmětem výzkumu již od šedesátých let 20. století a to i ve spojitosti s uměleckým tancem. Psychologické výzkumy se zaměřovaly na sebeúctu, spokojenost ohledně vztahů, emoční a psychologickou stabilitu striptérek (Downs aj., 2006; Krausz aj., 1989).

Ze sociálně psychologického hlediska se výzkum zaměřoval na karnevalové elementy, potenciál pro transcendenci a výsměch vůči sociálním normám a na sledování genderových rolí (Barham, 1985; Dressel a Petersen, 1982; Liepe-Levinson, 1998; Schiff, 1999). Sociální kontrola striptérek a také zákazníků byla také předmětem zkoumání stejně jako to, jak sociální kontrole vzdorují, avšak jednalo se zejména o kontrolu přes kamerový systém a následnou odezvu personálu a také zákazníků (Egan, 2004; Montemurro, 2001).

Další výzkumy byly také orientované na kulturní významy nahoty (Frank, 2005; Hanna, 1999). Nejvíce zastoupené byly výzkumy ohledně moci a bezmoci striptérek a toho, jestli striptýz ve své podstatě je pro ženy vykonávající tuto profesi osvobozující anebo naopak utiskující (Liepe-Levinson, 1998; Lerum, 1999; Wood, 2000; Bruckert, 2002; Murphy, 2003; Wesely, 2003; Egan, 2004; Barton, 2006).

Z tohoto výčtu výzkumů je vidět jak je striptýz široce pojímán a analyzován a jaké faktory přispívají k jeho existenci a podpoře podobně jak k jeho restrikci. V následující kvalitativní sondě se zaměřuji na vliv neformální sociální kontroly společnosti vůči striptérkám a jejich práci.

Zabývám se také tím, jaký mají striptérky náhled tuto kontrolu a jak to ovlivňuje jejich pojetí vlastní profese.

4.1.2 Výzkumný cíl

Hlavním cílem této sondy je ozřejmit, jak striptérky nahlíží na sociální kontrolu společnosti, jak se projevuje v jejich práci i v soukromém životě, dále jak a do jaké míry jí odolávají a jaký vliv má následně sociální kontrola na jejich pojetí vlastní profese. Sonda má posloužit k objasnění vztahů striptérek k jejich okolí a také vztahu okolí ke striptérkám a jak se tato vzájemná interakce projevuje. Způsob, jakým se z pohledu striptérek společnost chrání před vlivy tohoto zaměstnání je dalším vyústěním tohoto výzkumu. Nakonec je tu prostor i pro samotné striptérky, aby vyjádřily vlastní postoj ke svému zaměstnání a k tomu, jak jsou vnímané okolím. Přibližuje se zde tedy to, jak společnost formuje postoje striptérek k sobě samým jako součásti organizací obchodujícími se sexem.

4.1.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Jak ovlivňuje neformální sociální kontrola formování postoje striptérek k jejich zaměstnání?

Podotázky:

1. Jaká byla prvotní motivace respondentek k započetí práce v oblasti striptýzu a jaká je současná motivace pro udržení si vlastního zaměstnání?
2. Jak respondentky vnímají postoj rodiny, přátel, okolí, zákazníků a médií na jejich profesi?

3. Jak se respondentky vypořádávají s konfliktními situacemi ohledně jejich zaměstnání?
4. Do jaké míry postoj okolí formuje pohled respondentek na vlastní profesi?

4.1.4 Výzkumný soubor

Výběr výzkumného vzorku jsem provedla pomocí metody záměrného výběru, dle předem stanovených kritérií. Jednalo se o šest žen ve věku 21 – 28 let vykonávajících profesi striptérky v nejmenovaném klubu v Praze. Jednalo se o pouze jeden klub, aby byly zachovány shodné pracovní podmínky všech respondentek a zároveň pro vymezení výzkumného vzorku pouze na ženy vykonávající striptýz, tedy bez možného přechodu k zaměstnání do oblasti prostituce. Avšak anamnéza respondentek ukázala, že předchozí zaměstnání respondentek zahrnuje také prvky striptýzu, které nejsou součástí práce v daném klubu. Dále se v anamnéze jedné respondentky objevil také prvek sado-masochismu. U tří respondentek se opakovalo zaměstnání barmanky v nočních podnicích. Dále se objevovaly přestávky ve vykonávání této profese, které se pohybovaly v rozmezí délky od 2 měsíců do 1 roku. U jedné respondentky byly zaznamenány 4 různě dlouhé přestávky během celé doby vykonávání této profese. Doba v zaměstnání jednotlivých respondentek se pohybovala od 1 po 10 let celkového času trvání.

Tab. č. 1. Věkové rozpětí výzkumného vzorku

Věk	21	26	27	28
Počet	1	1	2	2

Ze složení výzkumného vzorku zobrazeného v tab. č. 1 vidíme, že většina respondentek byla ve věku 27 – 28 let.

Tab. č. 2. Pracovní rozpětí výzkumného vzorku

Doba v zaměstnání (v letech)	1	2	6	7	10
Počet	1	1	1	2	1

Na tab. č. 1 vidíme, že průměr rozpětí doby zaměstnání respondentek byl 5,5 roku s tím, že většina respondentek byla zaměstnána již 6 – 10 let.

4.1.5 Průběh výzkumu

Respondentky jsem oslovila během jejich práce v klubu. Předem byly ujištěny o důvěrnosti výzkumu a zachování jejich anonymity, stejně jako o zachování anonymity vybraného klubu. O zvoleném sběru dat a jeho následném nakládání byly respondentky předem informovány, což ztvrdily podepsáním informovaného souhlasu. Rozhovory byly vedené se svolením respondentek v domácím prostředí každé respondentky, kromě jedné, která souhlasila s rozhovorem v kavárně. Rozhovory byly nahrány a anonymní data následně přepsána. Sběr dat probíhal v březnu a dubnu 2013.

4.1.6 Použité výzkumné metody

V empirické části jsem se pro dosažení stanoveného výzkumného cíle držela kvalitativního výzkumu, metodou hloubkového polostrukturovaného rozhovoru. Na rozdíl od dotazníkového šetření, je možné se v kvalitativním výzkumu zaobírat jemnými nuancemi odpovědí na stanovené otázky. V rozhovoru je možné kromě předpřipravených otázek, klást doplňující otázky pro osvětlení odpovědí a položit důraz na detailní popis situace respondentek. Rozhovory byly nahrávané v digitální podobě a po té přepsány se zachováním hovorového jazyka, což umožňuje bližší vhled do projevů respondentek a jejich ladění.

Po ukončení rozhovoru jsem si zapisovala informace získané před a po ukončení nahrávaného rozhovoru, okolnosti setkání a emoční ladění respondentek. V průběhu jednoho rozhovoru do prostoru místnosti a do odpovědí respondentky vstoupila také blízká osoba, což umožnilo rozvinutí témat v rozhovoru a také přiblížilo situaci respondentky ohledně jejich vztahů a přístupů k diskutovaným tématům. Tento neobvyklý zásah do probíhajícího rozhovoru jsem nevnímala jako rušivý element, ale spíše jako obohacující vsuvku, která mi nabídla bližší náhled do postojů respondentky. Pořadí kladených předpřipravených otázek nebylo striktně dodrženo v závislosti na odpovědích respondentek. Kladené otázky se týkaly následujících témat.

Úvod rozhovoru pojednával o okolnostech vstupu do současného zaměstnání s důrazem na role blízkých osob, motivaci a délku trvání zaměstnání dotazované osoby. Dále se rozvíjelo téma motivace pro ozřejnění veškerých motivů, jejich míry a vývoje během trvání zaměstnání. Respondentky se v souvislosti se svou motivací zabývaly také svými vizemi do budoucna.

Další otázka se týkala forem a variant představování svého zaměstnání blízkým osobám stejně jako před cizími lidmi a možné vzorce, podle kterých si respondentky vybírají, kterou variantu použijí. K této otázce se také váže motivace k zapírání striptýzu jako svého zaměstnání, případně výskyt a častost jeho utajování a lhaní.

Následovná série otázek se týkala reakce různých sfér společenského okruhu respondentek na jejich profesi a možný vznik konfliktních situací z odhalení tohoto zaměstnání. Při popisu těchto situací vyvstaly také otázky ohledně vypořádávání se s konflikty a jejich dopad na vztahy. Ve světle těchto okolností jsou artikulovány postoje respondentek k jejich zaměstnání, které jsou v rozhovoru následně dotazovány a osvětlovány přes konkrétní zkušenosti.

První otázka ze společenských okruhů respondentek se týká jejich rodiny. Kromě dotazovaných reakcí jednotlivých členů rodiny byly probírány i vzájemné vztahy. Druhý okruh se týká přátel a blízkých lidí.

Následně se otázky zaměřují na cizí osoby a okolí. Poté se diskutují vztahy a reakce zákazníků a jejich vliv na postoje respondentek k zaměstnání. Nakonec se sleduje vliv médií na vztahy respondentek.

Poslední otázka se týká toho, co by respondentky chtěly vzkázat dívkám, které by se mohly této profesi věnovat v budoucnosti. Otázka měla projektivní charakter a sloužila pro další otevření tématu postoje respondentek k jejich zaměstnání.

4.1.7 Zpracování dat

Při zpracovávání výzkumných dat jsem se inspirovala zakotvenou teorií, která „*představuje sadu systematických induktivních postupů pro vedení kvalitativního výzkumu zaměřeného na vytváření teorie*“ (Švaříček aj., 2007, s. 84).

V rámci prvního kroku zpracovávání dat jsem pomocí otevřeného kódování rozkrývala získané údaje a přiřazovala jim příslušující kódy. Tímto způsobem byly v textu identifikovány hlavní témata rozhovorů a obecné kategorie. V průběhu přiřazování kódů jsem se soustředila kromě explicitních jevů také na zamlčovaná a vyhýbaná témata a vymezení se vůči nim, stejně tak jako na příliš často vzpomínaná a zdůrazňovaná témata a zamýšlím se nad významem jejich výskytu.

Dalším krokem je tzv. technika „vyložení karet“, která pomocí kategorií vzniklých během otevřeného kódování vytváří navazující kategorie, jež jsou obecnějšího řádu a na základě kterých jsou následně převyprávěny a analyzovány výsledky. Tato technika nevyžaduje zahrnutí všech kategorií, které byly vytvořené během otevřeného kódování, nýbrž jenom ty kategorie, které se vztahují k výzkumné otázce. (Švaříček aj., 2007)

4.2 Výsledky výzkumu

4.2.1 Rodinné podmínky

Pro bližší náhled do problematiky života respondentek ve společnosti bylo důležité zjistit základní údaje ohledně jejich rodin a rodinné historie. Otázky byly kladeny zejména na osvětlení postoje a reakce rodiny a jednotlivých členů rodiny na práci striptérek. Z rozhovorů se nakonec ukázalo, že pravděpodobně právě problémy v rodině mají výrazný vliv na život respondentek. Problémy byly časro charakterizované jako narušená komunikace, anebo vymizení komunikace s některými členy rodiny. Ve tří případech se jako silný faktor ukázalo úmrtí jednoho, nebo obou rodičů a opuštění otcem. Překvapivě měly respondentky na tuto situaci náhled i ohledně možných důsledků v souvislosti se striptýzem.

„Rodiče mně umřeli ve 14 letech. Takže to už je dýl ... Tak tam byl asi ten začátek všeho (E 224).

Narušená komunikace s rodiči byla také zaznamenána a to již před vstupem do zaměstnání:

S tátou se bavíme jako, co dávali včera v televizi. Ale ... já jsem s tátou nikdy neměla takový vztah, že bysme si sedli a pokecali si (F 337).

Další problémy, se kterými se setkávaly respondentky ve svých rodinách, se týkaly nezdravých pravidel v rodině ve formě silné zásadovosti rodičů nebo také nestejných pravidel pro různé členy rodiny vyplývající také z okolností rozvedených a neúplných rodin. Čtyři respondentky se přiznaly k tomu, že jelikož se nacházeli v nelehké finanční situaci, byla vysoká finanční odměna vyplývající z této práce pro ně silnou motivací.

„...ale když jsem se dostala k tomu, že potřebuju zaplatit školu a jako student jsem neměla žádné peníze a potřebovala jsem jí dodělat a jelikož mí rodiče jsou rozvedení, jsem bydlela s mámou a táta mně prostě nepomoh. A mě zůstalo se rozhodnout buď

pokračovat v tancování a budu mít tu školu, anebo přestat tancovat a žádnou školu mít nebudu“ (D 29).

Přístup rodičů se u respondentek tedy projevuje v rozmělnění vztahů a následné malé podpoře a dohledu, nebo naopak neosobní kontrole. Nedá se však říci, že by respondentky měly pouze liberální, nebo pouze autoritářskou výchovu v rodině. K tomu přispívá i fakt, že u dvou respondentek byl vstup do práce podpořen ze strany člena rodiny.

4.2.2 Motivace ke striptýzu

Při rozebírání motivace respondentek pro vstup a udržování si svého zaměstnání jsem se snažila rozkrýt zejména motivace nesouvisející s finanční odměnou. Ukázalo se však, že i motivace peněz, která je základní motivací u všech respondentek je u každé z nich jiná. Je to z toho důvodu, že každá respondentka měla jiný motiv pro orientaci na peníze ve své současné životní situaci. U všech respondentek hraje při výběru této profese svou roli tanec, záliba v tancování a vydělávání peněz tancem. Nicméně míra vlivu této záliby v tanci se mění.

„Ten tanec, styl tance a prostě ta tyč, která je... na které se dají dělat různé triky a to mě vždycky hodně přitahovalo, jsem to moc obdivovala a to mě zase přivedlo zpátky k tomu“ (A 48).

Potenciál pro tanec byl také formou motivace, protože představoval snadný a přitažlivý způsob jak vydělávat peníze. U jedné respondentky hrála hlavní úlohu možnost zábavy a tance za peníze.

„Takovýto, prostě, tancování s holkama na stejdzí, opít se s nima a dělat tam blbosti, protože můžu. A vím, že třeba za 5 let už budu stará, nebo starší a nebudu to moct dělat a budu na to ráda vzpomínat, že jsem tohle mohla někdy dělat, mohla jsem si to užívat, taková mladá“ (F 439).

Nedostatek peněz vyplývající z rodinné situace byl dalším motivem pro toto zaměstnání, ale rozhodnutí zvolit si právě striptýz byl u pěti respondentek podpořen vlivem a motivováním ze strany známého nebo blízkého člověka.

Důležitým faktorem je otevřenost respondentek vůči pozornosti, která se jim v práci dostává. Vícekrát byla respondentkami explicitně vyznána potřeba sebezpřítání, nebo také exhibicionismu.

„Já jsem exhibicionista a líbilo se mi, že konečně něco znamenám, že nejsem jenom ta holčička v tom koutě na menší vesnici a líbilo se mi, že jsem měla úspěch“ (D 55).

Potřeba ocenění práce a uznání před okolím také bylo vzpomenuto jako motivace k udržení si tohoto zaměstnání.

„Myslím si o sobě, že jsem pracovitej člověk, kterej prostě, když už něco dělá, tak to dělá pořádně a neodflákne to a vadilo mi vždycky strašně, že to nikdy nikdo neuměl ocenit a že si na mně jenom někdo otvíral pusku, a já jsem musela bejt takhle malinká jenom to všechno poslouchat, jak jsem strašně špatná, a jestli se mi to nelíbí, ať jdu do daleka. Jo, teďka, prostě, teďka jsem měla úplně jiný peníze, než jsem kdy v životě měla a nemusím nikoho poslouchat a naopak, když je někdo drzej vůči mně, tak si to já vůbec nemusím nechat líbit“ (C 55).

„Tak jak říkám mám ráda tanec a s těma lidma to bylo jakože Júú!!!, že mě povzbuzovali. Tak mi to dodalo na sebevědomí, že jsem se někomu líbila a někdo mi třeba lichotil, tak jsem si říkala, jéé, tak to se mi líbí. Tak to nebude tak hrozný“ (F 265).

V rámci popisování své motivace se respondentky také vyjadřovaly ke svému věku a vědomí toho, že tuto práci mohou dělat pouze do jisté doby. Avšak ne všechny respondentky stály o možnost pracovat ve striptýzu dlouhodobě. Jedna respondentka uváděla možnost vydělání si většího obnosu peněz jako svoji motivaci. Vize do budoucna byla tedy pro ni důležitější než práce samotná.

„Nechci tam být třeba 10 let, ale takové 2, 3 roky. Chtěla bych si našetřit na nějaké své cíle, chtěla bych dělat něco normálního (B 23).

4.2.3 Vnímání postojů okolí

Z popisu rodinných vztahů vyplynulo, že tam, kde členové rodiny vědí o zaměstnání respondentek, existuje jistá míra podpory z jejich strany. U dvou respondentek vyšla iniciativa a podpora ke vstupu do tohoto zaměstnání přímo od člena rodiny.

„Moje mamča mě přihlásila na kurz go-go tanečnice... Prostě si přečetla inzerát v novinách, že... prostě kurz go-go tanečnice. A věděla, že ... já jsem dřív dělala i step a mažoretky a všechno takový pořád něco o tanci“ (D 7).

„Já jsem se k tomu dostala tak, že jsem vlastně věděla, že to dělá moje sestřenka ... tak jsem jí jako říkala, že bych to asi chtěla taky vyzkoušet“ (C 3).

Vliv přátel se ukázal také jako silný faktor pro respondentky. Podpora přátel respondentek a jejich akceptace a pozitivní postoj ke striptýzu byl patrný při výpovědích.

„Když jsem jim řekla, že tam pracuju, tak se mě ptali, jestli jsem tam spokojená, jestli se mi tam líbí. A když viděli, že já jsem šťastná tak to brali jako v pořádku. Pár lidí se bylo podívat v práci, takže vědí, jak to tam vypadá“ (B 87).

Samotné nezasahování rodiny do zaměstnání respondentek je vnímáno jako postoj, kterým je vyjadřována podpora.

„Vědí o tom. Mamka, samozřejmě neptá se na detaily, takže je ráda, že já jsem ráda, že se dokážem postarat sama o sebe a že jsem zdravá a to je pro ni podstatné. Vůbec neřeší“ (F 86).

V případě některých respondentek bylo vidět změnu, kterou si prošli jejich přátelé při vytváření si postoje ke striptýzu. Jednalo se zejména o proměnu prvotního nepřijetí na akceptaci zaměstnání respondentek.

„(přítel) ze začátku nechtěl, abych to dělala, protože mě neznal tolik, jo? Dovolil mi to až po půl roce co jsme spolu byli ... žili“ (A 406).

„Jednou jsme měli s přítelem takovou krizi, jako kvůli práci, ale teď je to už v pořádku. Tak jsme se s tím jako srovnali. Dá se říct, že trochu žárlil, ale už je to za námi“ (B 144).

Toto zaměstnání se nakonec stalo pro respondentky také způsobem jak prověřovat své vztahy.

„Díky tomu, že jsem dostala tuto práci a dostala se do této situace, tak teď tedy poznám ty pravé přátele a jsem za to strašně ráda, protože jinak bych to nepoznala“ (F 368).

Na druhé straně jsou respondentky citlivé na odsuzování od okolí a také blízkých a to ve formě pomlouvání, zklamání po odhalení pravdy o jejich zaměstnáních. Už samotné očekávání odsouzení poukazuje na fakt, že se respondentky pohybují ve společnosti, kde jsou patrné projevy neformální sociální kontroly zaměřené proti vykonávání striptýzu.

„Takže s rodinou jsem to nějak nerozebírala, ale určitě by na to neměli nějak kladnej názor“ (B 61).

„Já třeba když jsem v bance, tak říkám, že jsem tanečnice anebo říkám, že mám osvědčení na umělecké činnosti a že dál to nerozebírám, protože přesně vidím, jak na to druzí reagují“ (C 185).

„Třeba na nějakých diskotékách, tak chlapi z nás byli vyřízení a křičeli na nás „Kurvy!“ a začali nás strašně pomlouvat, vrhat na nás šílený obličej a opravdu to nebylo příjemný“ (D 200).

„On třeba řekl: ‘No jo, to je dobrý.’ A pak: ‚Ježíš, ona dělá tohle ...‘ Ale to už pro mě není podstatné, protože mohl ji to říct a nemusel. A jsou takoví lidi, co vám do očí nic neřeknou“ (F 127).

Na rozhovorech byl zajímavý fakt, že respondentky byly ochotné více se vyjadřovat k akceptaci od okolí a méně popisovat příklady nepřijetí od okolí. Jedno z vysvětlení můžeme najít v tom, že mají poměrně dobře propracované způsoby nepoukazování na své zaměstnání, což se dále rozebírá v části Obranné mechanismy striptérek.

Negativní pohled na striptýz vnímaly zkoumané osoby hlavně u Čechů a naopak si pochvalovaly přístup cizinců a jejich větší otevřenost. Zejména lidé na Moravě podle nich neakceptovali jejich zaměstnání a nejvýrazněji projevovali odsuzování.

„Lidi ze světa prostě na to nekoukaj jako prostě jako my Češi, prostě to berou normálně, a když je někdo v tom dobrej, tak to uměj ocenit. Kdežto speciálně s těma Čechama se pracuje strašně špatně“ (C 37).

„Tam ani není nic zlého v té práci. Spíš na tý Moravě to berou lidi, jako že člověk dělá něco špatnýho podle nich. Neznají to. Nevědí o co jde. Nikdy se s tím nesetkali“ (E 160).

4.2.4 Obranné reakce striptérek

Přestože respondentky neuměly a dle mého názoru se ani nechtěly vyjadřovat k negativnímu postoji společnosti vůči nim, v jejich odpovědích se často opakovaly různé způsoby obran a vypořádávání se s možným odsouzením. Odpovědi ohledně chránění se před odsuzováním byly většinou jako reakce na moji otázku: Jaké varianty používáte při představování svého zaměstnání?

„O těch, o kterých tuším, že by to odsoudit mohli, tak těm říkám, že mám tanečnou skupinu“ (A 62).

„Pořád jsem to tajila. Pořád jsem to schovávala, snažila jsem se to ututlat, a ono se to víc a víc prozrazovalo“ (D 139).

Tato snaha ochrany sebe se podle názoru respondentek vztahovala také k tomu, jak se ony samy vnímaly.

„Protože jsem věděla, že dělám něco zakázanýho, něco špatnýho, co normální lidi odsuzujou. Šla jsem do toho s tím, že ... vlastně strašně jsem se o tom bála s někým mluvit a když už jsem byla mezi těmi svýma, tak to už byla paráda, ale když jsem přišla domů tak jsem z toho měla výčitky svědomí.“ (D 182).

„Já si spíš myslím, že jde o přístup sama k sobě. Jakmile se odsuzujete za nějakou činnost, tak vás budou odsuzovat i lidi. Když to přijmete, že je to váš život a že jsou to jenom peníze tak ten další člověk to taky tak přijme.“ (E 140).

Odsuzování ze strany okolí bylo také pojímáno jako předsudky a tak se takovéto označení negativních reakcí od okolí stalo racionalizací s důrazem na osobní zkušenost každého člověka.

„Já mám potom takový pocit, že se o tom začnu bavit a začnu to rozebírat, jak kdybych se nějak obhajovala, ale tak to není. Já mám v tu chvíli tu potřebu jim říct víc, než jen to, že jsem striptérka, protože přesně pod tím si oni představí něco úplně jiného, než to je.“ (C 188).

„Chceš něco vědět, tak si to ověř. Běž tam, pochop to! Nechceš, nechod! To je jakoby jste říkala Amerika je taková, Austrálie je taková a nikdy jste tam nebyly.“ (E 180).

Důležitým tématem bylo utajování, polopravdy, lhaní a vnímání lži. Respondentky se vyjadřovaly spíše proti lhaní, odůvodňující to jednak tím, že neumějí lhát, a také, že se při lhaní necítí dobře. Proto se zdůvodněné zatajování stalo schůdnější cestou pro udržení potřebných informací v soukromí. Avšak ukázalo se také, že uchylování se k polopravdám má i své dopady na vztahy.

„Tak jako když jsou to ti nejbližší, kterým můžu věřit tak to nedělá žádný problém, ale takoví ti známí tak tam to prostě jako radši neříkám. Anebo když jsou to lidi, kteří se znají s máma rodičema tak to neříkám, jako o ty lidi mi jako nejde, ale spíš mi jde o ty rodiče, že je nechci jako zklamat. Nechci, aby se to k nim nějak doneslo.“ (B 98).

„Ale když si to tak vezmu tak nechápu, proč jsem se tak styděla, proč jsem se tak schovávala. No hrozný. Dokážeš si jako představit, že ty

žiješ pořád v tom, že ty žiješ pořád ve lži. Deset let. To je strašný a ty to nemůžeš nikomu říct.“ (D 228).

Respondentky se vymezovaly ve prospěch nároku na své soukromí a tímto způsobem také hledaly hranice, ve kterých je pro ně bezpečné odhalovat pravdu o svém zaměstnání.

„Já už to vycítím z toho člověka, co mu mám říct. Už to nějak z té profese... celkově z té profese jsem se v těch lidech naučila chodit.“ (A 80).

„Jedna věc je lhát a jedna věc je něco neříct. To mám od babičky tenhle zákon. Tak je povinnost mluvit, a když se mě někdo zeptá, tak já můžu říct, že nechci o tom mluvit. To je pravda, to není lež.“ (C 319).

„Když to někdo potřebuje vědět, tak za A je mu po tom ... PRD. A za druhé ... JE TO MOJE VĚC! Člověk nemusí na sebe říkat všechno, jo? Nemusí! Není to povinnost, aby ten druhý věděl o tom člověku všechno.“ (A 367).

Asi nejčastějším a také pravděpodobně nejpraktičtějším způsobem vyrovnávání se s kritikou společnosti bylo vyhýbání se prostředí, kde by hrozilo odsouzení a také vybírání si společnosti lidí, kteří s prací striptérek nemají potíže a tím pádem nepřinášejí do vztahů nepříjetí a potřebu řešit postoje a okolnosti života respondentek. Často odmítaly netolerantní osoby a vybíraly si za blízké pouze osoby je akceptující.

„Takovíto lidi pro mě prostě nejsou vůbec důležití. A nechci takové lidi mít kolem sebe v životě“ (F 141).

„Já se jako poznám se spousty lidma. A když oni řeknou, že s tím nemají problém. ‚Je mi jedno co děláš, ne?‘ Tak je to další můj kamarád. A když řekne: ‚Ježiš, ty jseš striptérka!‘ Tak se se mnou nebav, přece. A je to jednoduchý“ (F 349).

Tento vzorec chování používají nejen ve svém soukromí, ale také mezi zákazníky.

„Víte, jako nějaký člověk, který tam robí zle a má problém sám se sebou, tak já nemám problém se zvednout a jít pryč a neřešit takový lidi“ (E 272).

Tato odměřenost vůči neakceptujícímu okolí byla také popsána jako schopnost „mít lokty“ a také respondentky poukazovaly na odolnost, kterou získávají právě díky této práci.

Vztahy, které navazují a ve kterých se cítí bezpečně i přes odhalení pravdy o svém zaměstnání se pak v jejich životě ukazují jako prostor, v němž jsou vnímány jako osoby a ne jako striptérky.

„... jsem nahněvaná, že ti lidi se nad tím neuměj do hloubky zamyslet, jo? Neuměj jako ... fajn, dvacetiletá holka dělá striptérku. Proč to tak asi je? To bude mít nějakou hlubší myšlenku, nějakou hlubší pointu, než že je to nějaká dvacetiletá hloupá holka, která je kurva. Takhle to přece vůbec nemusí bejt“ (C 148).

„Protože důležitý je jak se člověk vlastně ... jak se mají rádi mezi sebou a lidem může být pak jedno, co kdo dělá“ (F 71).

Tato snaha vymezit se vůči negativnímu postoji okolí a spíše poukázat na svou důstojnost potvrzuje fakt, že respondentky mají náhled na svoji profesi, avšak motivace peněz a případně zábavy je silnější než jejich touha být akceptována okolím.

Forma ospravedlňování svého zaměstnání, která zaznívala nejčastěji, se týkala odmítání prostituce a vymezování se vůči jejímu srovnávání se striptýzem. Respondentky vždy při popisu své práce zahrnuly také problémy se zákazníky, kteří v daném klubu vyhledávali i neposkytované služby.

„Takže je to práce na hraně, protože ne jenom, že se tam svlíkáte, ale sem-tam si na vás někdo i šáhne a někdy pěkně hnusně. Takže ... s tím jako jsem smířená, že se tohle stává“ (A 401).

V tomto smyslu respondentky popisovaly zhoršování se klientely. Při popisu různých důvodů návštěvy daného klubu se zmiňovaly také o nezdvořilosti zákazníků. Jako obranu vůči takovému chování respondentky apelovaly na svou sebeúctu a rozhodnutí, že si takové chování nemusí nechat líbit. Z tohoto pohledu se respondentky nacházejí v nezáviděníhodné situaci, kdy nejen, že nejsou přijímány okolím, ale také se jim dostává nepřijetí a odsuzování od vlastních zákazníků. I z toho důvodů se mi zdálo podstatné zaměřit se také na copingové strategie respondentek.

Z rozhovorů se nakonec ukazuje, že každá respondentka má zažitý jiný způsob zvládání zátěžových situací. Velkou úlohu při vypořádávání se s konfliktními situacemi v práci hraje u více respondentek podpora od pracovního kolektivu. Možnost sdílet tyto nepříjemné situace a použití humoru se pro ně stal způsobem odreagování se.

„Samozřejmě jsou nepříjemní lidi občas, že jo, tak ta práce pak nebaví. Ale už se to tak nějak dá, je tam dobrý kolektiv, holky, které mě tak nějak podrží“ (B 34).

„No, proto mám kolem sebe ty fajn holky, že si vždy říkáme, co nám kdo řekl a my si z toho děláme legraci. Například: „Tak co dneska? Nejvtipnější tvoje hláška?“ A pak se na tom smějeme“ (F 168).

Jako jeden z možných stresorů se ukazuje rostoucí averze respondentek vůči mužům. U jedné respondentky se jako copingová strategie osvědčila praxe v sadomasochistických hrách.

„Měla jsem takových pár chlapů, k nim jsem jako docházela a občas jsem jim dala pěkně ... jsem je prostě ztřískala normálně. Ne, že by mě to bavilo, že bych byla nějaká domina, ale já jsem si na nich vybijela tu svou zlost. Z toho, jak jsem viděla ty úchyly, při těch vystoupeních. Ti chlapi, jak jsem strašně začala nenávidět ty chlapy. Mě to prostě pomáhalo“ (D 261).

U jiné respondentky byl vidět důraz na odpočinek i za cenu nevydělání peněz. Pravidelné přestávky o délce dvou až třech měsíců se staly nevyhnutelnými pro možnost dalšího pokračování v zaměstnání. Avšak

důležitější než propracované strategie zvládnání zátěže hrají roli postoje ke své práci.

4.2.5 Postoj striptérek ke svému zaměstnání

Pro bližší uvedení do přehledu postojů respondentek k jejich zaměstnání v striptýzovém klubu, jsem považovala za podstatné přiblížit následnou skutečnost, která se často a důrazně opakovala ve výpovědích. Při popisování své práce a pohledu na ni respondentky popisovaly dva pohledy, anebo také dvě tváře jejich života. Podle jejich slov si všimly, že v práci se chovají jinak než v soukromí a mimo práci a že chování, které si můžou dovolit v práci, by nikdy nevolily v prostředí mimo ni, a to i kdyby byly k tomu vyzvány.

„Je to takový život dvou světů, jo. Vylezeme ven, jsme normální lidi, žijeme život a zalezeme tam a stane se něco úplně jinýho a tam to vždycky zůstává“ (C 503).

„Jsem tak velká herečka, že v práci jsem úplně někdo jinej. Jako já si nasadím make-up a já jsem úplně přeměněná. Já to nechápu. Jakmile jsem odmalovaná, tak jsem to já, ale jakmile si dám make-up tak jsem někdo jinej a už i tak vystupuju, chovám se tak“ (D 96).

Podporuje to i fakt, že respondentky popisovaly snahu nevzbuzovat pozornost svým vzhledem na veřejnosti.

„Venku jsem normální holka, která chodí po čundrech, ale v klubu jsem prostě dáma, která nasadí masku a hraje tu roli až do konce“ (A 263).

„Já tady jako mám dioptrický brýle, mám normální oblečení. Jako nechodím výstředně oblečená, nejsem namalovaná, nesnažím se na sebe upozorňovat, mě to totiž ... takhle přes den jak jsem, tak mě prostě vadí, když se na mě ty lidi dívaj“ (D 90).

V souvislosti s postojem respondentek k práci se několikrát vzpomenuly výhody, které z ní vyplývají a zároveň vděčnost za tuto zkušenost.

„Víc si vážím takového normálního života, rodiny, přítele a jsem průbojnější mezi lidma. Nemyslím si, že by mě to nějak negativně ovlivnilo“ (B 220).

„Poznala jsem tam moji velkou lásku. Naučila jsem se tam perfektně anglicky, ještě jinými jazyky se tam mluví. Podívala jsem se opravdu hodně do některých zemí. Splnila jsem si sny“ (D 144).

Neznamenalo to však, že by respondentky nevnímaly negativa práce. Dá se říct, že byly schopné hlubšího náhledu na důsledky práce z různých pohledů. Zejména emotivně se vyjadřovaly k nutnosti změny zaměstnání v důsledku stárnutí. Oslava mladosti a vyzdvihování radosti a možnosti zábavy vnímaly jako důležitou součást jejich života a ztráta těchto výhod s rostoucím věkem proto přirozeně ovlivňovala jejich náhled.

„Tak jako člověk vnímá, že jednou umře, tak také já vnímám, že tohle nebudu dělat tak za 3-4 roky“ (F 47).

„Přijdou mladý, mladý a mladý, prostě máš strašně krátkou kariéru, tak se odchází strašně těžko. To je jak když jsi závisla. Nejde přestat. Nejde přestat, prostě nejde. To je tak strašně tenkej led, že to je špatný“ (D 386).

„Při tom ty peníze odcházej, odcházej, odcházej a pak si člověk řekne: ‘Ježišmarjá, mně je 40. Já nemám děti. Já nemám manžela. Mám kopy hadrů a mám dluhy.’ To já nechci zažít a to tam u nás hodně holek má tohleto“ (D 163).

Sebeodsuzování a výčitky svědomí se také objevovaly ve výpovědích, avšak jako již zpracované téma. Při odůvodňování se u respondentek nápadně opakovalo stejné vysvětlení poukazující na striptýz jako práci srovnatelnou s jinými. Peníze, jako motivace k zaměstnání, pak pravděpodobně hrály roli také při jeho ospravedlňování a normalizování v konfrontaci s okolím.

„Beru to jako zaměstnání. Každému je po tom... prd, co dělám a prostě... stejně složenky, daně a všechno zaplatit musím, tak či tak, jako každý druhý“ (A 165).

„Kdyby se mě někdo zeptal, co dělám a já dělám v bance tak řeknu, že dělám v bance. Práce je práce“ (F 309).

„No každopádně jdeme po penězích. Když jsme v práci tak jdeme po penězích... když budete prodávat nějaký zboží tak jdete po penězích“ (E 124).

V tomto světle se respondentky vymezovaly vůči tomu, že by nepřijetí a odsuzování ze strany společnosti mělo vliv na jejich postoj k zaměstnání. Schopnost racionálně si zdůvodnit práci ve striptýzu, její podmínky a následky spolu s vydělováním se od neakceptujícího okolí tak vytvořily bezpečné prostředí pro udržení si potřebné rovnováhy po stránce sociální tak psychické. Propracované obranné mechanismy a copingové strategie při zvládnutí zátěže spojené s prací a jejím prezentováním, případně zatajování však svědčí o síle vlivu těchto projevů sociální kontroly okolí respondentek.

Jenom jedna respondentka se vyjadřovala o tom, že jí reakce okolí zasahují. Její okruh přátel se po nástupu do zaměstnání zmenšil a její citlivost na nedůstojné reakce zákazníků a okolí byla u ní také vyšší než u ostatních respondentek.

„Mně neznechucuje tu práci to, že jsem striptérka, to já zbožňuju, to mě baví. Já ji miluju, mně ji znechucujou ti lidi, ty jejich reakce“ (C 331).

V rozhovoru jiné respondentky se při vysvětlování jejího postoje k zaměstnání poměrně často opakovala orientace na peníze a s tím spojené obklopování se lidmi s podobnými názory. Přístup k většímu obnosu peněz se pro ni stal i způsobem vymezování se vůči řádu a naplňování potřeby volnosti, i když motiv svobody se opakoval i u ostatních respondentek.

„A tam se točí peníze. A lidi, co chodí pondělí do pátku do práce, tak mají určenou dobu a určitou práci a dělají tam to, co po nich každý chce. Takže tohleto možná není až tak čistá práce“ (E 250).

Pokud sociální kontrolu a její udržování řádu ve společnosti vnímáme z pohledu konfliktualistické teorie, tedy, že jejím skutečným cílem je rozdělování statků a břemen, tak se této respondentce díky jejímu postoji na orientaci na peníze podařilo do jisté úrovně vyhnout sociální kontrole. Také příklad této jedné respondentky poukazuje na pravděpodobnost hypotézy, že striptýz může být formou výsměchu vůči sociálním normám a dodržování genderových rolí zkoumané v jiných výzkumech (Barham, 1985; Dressel a Petersen, 1982; Liepe-Levinson, 1998; Schiff, 1999).

Na druhé straně se ani jedna respondentka nevyhnula neformální sociální kontrole projevující se ve srovnávání striptérek s prostitutkami. Následné oddělování se od lidí s podobným smýšlením a názorem je možné považovat za postoj formovaný sociální kontrolou. Vytvoření si vlastního okruhu známých a blízkých lidí spolu s vydělením se od zbytku společnosti respondentkám tak zaručuje, že nebudou předem zavrženy, jelikož k takovým situacím ani díky jejich obraně a zatajování nemusí dojít. Razantnost, s jakou se vymezují vůči neakceptujícím lidem, také určuje to, do jaké míry se vzniklými konfliktními situacemi striptérky nechají zasáhnout a tedy i do jaké míry to pak má vliv na jejich postoj k práci.

Schopnost emočně se oddělit od konfliktních situací a od neakceptujících lidí podle rozhovorů také souvisela s potřebou respondentek poukazovat na úctu od druhých a také na sebeúctu navzdory svému zaměstnání.

„My nejsme žádné fláky masa. Už v lepším světle ukazují normálně prostitutky, než striptérky – v lepším světle! A to mě strašně jako štve“ (A 382).

Také se tato snaha o vzájemnou důstojnost ve vztazích projevovala v přístupu k zákazníkům.

„Pořád mám úctu k těm lidem, pořád si uvědomuju, že jsou to lidi stejně jako vy nebo já ... když si představím, že bych pak vlastně

měla, jako ty slečny, tydle peníze mít, a ten člověk se pak druhý den vzbudí, s pocitem že to byl nejhorší den jeho života, jestli mně chápete, jo. Prostě mně by ty peníze ani neudělaly radost, já si radši zůstanu na té částce, kterou teďka mám a nepůjdu někam přes extrémny“ (C 74).

Přestože respondentky jasně vnímají omezení, která jim práce ve striptýzovém klubu přináší včetně ostražitosti před druhými, zatajování svého zaměstnání u dvou respondentek také lhaní blízkým, zdravotná omezení, krátká doba kariéry z důvodu stárnutí, časté odsuzování od zákazníků a cizích lidí, jsou respondentky za své zaměstnání vděčné.

„Vím, že třeba za 5 let už budu stará, nebo starší a nebudu to moct dělat a budu na to ráda vzpomínat, že jsem tohle mohla někdy dělat, mohla jsem si to užívat, taková mladá“ (F 440).

„A kdybych se tenkrát měla rozhodnou, jak jsem se rozhodovala ... a já jsem se rozhodla takhle. Jako nelituju toho, ale myslím si, že bych teďkom byla úplně někde jinde. Tak jsem měla něco za něco“ (D 383).

4.3 Možná omezení výzkumu

Jelikož tato bakalářská práce zkoumá vybrané téma pomocí kvalitativního přístupu, není úkolem ani ambicí této práce dané výsledky zobecnit na populaci, ani vyvozovat obecné závěry aplikovatelné na ženy vykonávající práci v oblasti striptýzu. Zároveň je nutné poukázat na fakt, že výzkumná sonda je postavena pouze na 6 respondentkách s odlišnými zkušenostmi a různými důvody pro vstup do zaměstnání, a také s rozdílně koncipovanou společností, ve které se pohybují. Proto je cílem této práce spíše poukázat na komplexnost problematiky vybraného souboru a množství různorodých okolností, které mohou mít odlišný vliv a také různou míru ovlivňování.

Dalším omezením výzkumné sondy je fakt, že pracovní zkušenost respondentek se netýkala jenom práce ve vybraném striptýzovém klubu, ale také v jiných klubech a také práce v zahraničí. Proto i subjektivní vnímání sociální kontroly u respondentek má jinou kvalitu a význam vztahující se k složení společnosti, ve které se pohybují a k intenzitě jejich vztahů.

Nakonec je nutné poukázat na omezený počet odpovědí respondentek k otázce vnímání sociální kontroly v médiích. Z tohoto důvodu jsem pak jejich odpovědi neuváděla ve výsledcích. Pro přiblížení tohoto tématu by bylo zapotřebí komplexnějšího přístupu, který by mohl být tématem pro jinou práci.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala vlivem neformální sociální kontroly na formování postoje striptérek ke svému zaměstnání. Přestože se tématem striptýzu zabývá řada odborníků, výsledky nejsou dostatečně viditelné. Soudobá společnost přehlíží profesi striptérek, jejich potřeby, postoje a jejich následné marginalizování. Striptýz a s tím spojená témata proto pro odborníky vzbuzují více pozornosti než dříve. Problém neformální sociální kontroly rozšířil zkoumanou problematiku natolik, že nejen oslovuje okolí striptérek, ale vyzývá striptérky samotné k reakci. Proto se provedené rozhovory mohly také stát prostorem pro striptérky k svobodnému projevu ohledně vlastního zaměstnání, případně většímu náhledu na svou profesi.

V empirické části jsem se pokusila o kvalitativní výzkumnou sondu metodou polostrukturovaných rozhovorů, která poukázala na to, že striptérky ve svém okolí neformální sociální kontrolu vnímají. To však bylo prokazatelné spíše popisem jejich obranných reakcí než z přímého potvrzení vnímání sociální kontroly. Výsledky také poukázaly na vztah mezi vlivem sociální kontroly na postoj respondentek vůči svému zaměstnání a mírou oddělování se od osob, které tento vliv sociální kontroly realizují.

Výsledky získané ve výzkumné sondě mohou vést k hlubšímu chápání motivace striptérek k jejich zaměstnání. Obranné reakce striptérek a mechanismy používané striptérkami při konfrontaci s neformální sociální kontrolou přináší další vhled k osvětlení místa striptérek ve společnosti.

V neposledním řadě mohou získané informace ovlivnit adekvátnější chování současných nebo potenciálních návštěvníků podobných zařízení. Tyto informace nejsou však dostatečná pro komplexní porozumění sociálnímu prostředí striptérek a bylo by zapotřebí většího výzkumného vzorku. Rovněž by si větší pozornost zaslouhovala prezentace v médiích v souvislosti s pohledem striptérek na své zaměstnání.

LITERATURA

BARTON, B. *Stripped: Inside the lives of exotic dancers*. New York: New York University Press, 2006. ISBN 978-0814799338.

BERGER, P. L. *Pozvání do sociologie*. Brno: Studio, 2003. ISBN 80-85947-90-0.

BRUCKERT, C. *Taking It Off, Putting It On: Women in the Strip Trade*. Toronto: Women's Press, 2002. ISBN 9780889614055.

DOWNS, D. M., JAMES, M. a. COWAN, S. Body Objectification, Self-Esteem, and Relationship Satisfaction: A Comparison of Exotic Dancers and College Women. *Sex Roles*. 2006, 54, s. 745-752. ISSN 0360-0025.

DRESSEL, P. L. a. PETERSEN, D. M. Gender Roles, Sexuality and the Male Strip Show: The Structuring of Sexual Opportunity. *Sociological Focus*. 1982, 15, 2, s. 151-162. ISSN 1162-9992.

EGAN, D. Eyeing the Scene: The Uses and (Re)uses of Surveillance Cameras in an Exotic Dance Club. *Critical Sociology*. 2004, 30, 2, s. 299-319. ISSN 1569-1632.

FISHER, S. a. ŠKODA, J. *Sociální patologie – Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Havlíčkův Brod: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

FORSYTH, C. J. a. DESHOTELS T. H. A Deviant Process: The Sojourn of the Stripper. *Sociological Spectrum*. 1998, 18, s. 77-92. ISSN 0273-2173.

FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. Přeložil Čestmír PELIKÁN. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

FRANK, K. Body Talk: Revelations of Self and Body in Contemporary Strip Club, ed. *Dirt, Undress, and Differences: Critical Perspective on the Body's Surface*. Bloomington: Indiana University Press, 2005, s. 96-121. ISBN 978-0253217837.

FRANK, K. The Production of Identity and the Negotiation of Intimacy in the "Gentleman's Club". *Sexualities*. 1998, 1, 2, s. 175-202. ISSN 1461-7382.

FRANK, K. Thinking Critically about Strip Club Research. *Sexualities*. 2007, 10, 4, s. 501-517. ISSN 1461-7382.

FROMM, E. *Umění milovat*. Přeložil Jan VINAŘ. Praha: Šimon & Šimon, 1996. ISBN 80-85637-26-X.

HANNA, J. L. The Naked Truth. *Exotic Dancer Bulletin*. 1999, 4, s. 138. ISSN 0381-0747.

JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2397-6.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 129. ISBN 80-7178-535-0.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 131. ISBN 80-7178-535-0.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 139. ISBN 80-7178-535-0.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 171. ISBN 80-7178-535-0.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 211. ISBN 80-7178-535-0.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 220. ISBN 80-7178-535-0.

KRAUSZ, M., PERETTI, P. O., O'Connor, P. Effects of Incongruence between the Perceived Self and tje Ideal Self on Emotional Stability of Stripteasers. *Social Behavior and Personality*. 1989, 17, 1, s.81-92. (Zde ještě není ISSN)

LERUM. K. Twelve Step Feminism Makes Sex Workers Sick: How the State and the Recovery Movement Turn Radical Women into „Useless Citizens“, ed. *Sex Work and Sex Workers: Sexuality and Culture Volume 2*. New Brunswick: Transaction Publishers, 1999, s. 7-36. ISBN 0-7658-0491-3.

LEWIS, J. Learning to strip: The Socialization Experiences od Exotic Dancers. *The Canadian Journal of Human Sexualities*. 1998, 7, s. 51-66. ISSN 1188-4517.

LIEPE-LEVINSON, K. Striptease: Desire, Mimetic Jeopardy and Performing Spectators. *The Drama Review*. 1998, 42, 2, s. 9-37. ISSN 1054-2043.

MESTEMACHER, R. a ROBERTI, J. W. Qualitative Analysis of Vocational Choice: A Collective Case Study of Strippers. *Deviant Behavior*. 2004, 25, 1, s. 43-65. ISSN 0163-9625.

- MONTEMURRO, B. Strippers and Screammers: The Emergence of Social Control in a Noninstitutionalized Setting. *Journal of Contemporary Ethnography*. 2001, 30, 3, s. 275-304. ISSN 0891-2416.
- MUCHA, I. *Sociologie - základní texty*. Pelhřimov: 999, 2004. ISBN 80-86391-13-2.
- MURPHY, A. G. G. The Dialectical Gaze: Exploring the Subject-Object Tension in the Performance of Women who Strip. *Journal of Contemporary Ethnography*. 2003, 32, 3, s. 305-335. ISSN 0891-2416.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- RONAI, C. R. a CROSS, R. Dancing with Identity: Narrative Resistance Strategies for Male and Female Stripteasers. *Deviant Behavior*. 1998, 19, s. 99-119. ISSN 0163-9625.
- ROSS, E. A. a GROSS, M. *Social Control: A survey of the foundation of order*. London: The Macmillan Company, 2009. ISBN 9781412834278.
- SCHIFF, F. Nude Dancing: Scenes of Sexual Celebration in a Contested Culture. *The Journal of American Culture*. 1999, 22, 4, s. 9-16. ISSN 0191-1813.
- SCHWEITZER, D. Striptease: The Art of Spectacle and Transgression. *Journal of Popular Culture*. 2001, 34, 1, s. 65-75. ISSN 0022-3840.
- SWEET, N. a TEWKSBURY, R. What's a Nice Girl Like You Doing in a Place Like This? Pathway to a Career in Stripping. *Sociological Spectrum*. 2000, 20, s. 325-345. ISSN 0273-2173.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. aj. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

WESELY, J. K. „Where Am I Going to Stop?“ Exotic Dancing, Fluid Body Boundaries, and Effects on Identity. *Deviant Behavior*. 2003, 24, s. 483-503. ISSN 1552-5414.

WOOD, E. A. Working in the Fantasy Factory. *Journal of Contemporary Ethnography*. 2000, 29, 1, s. 5-31. ISSN 1552-5414.

Internetové zdroje:

Mathieu Deflem (The Concept of Social Control: Theories and Applications). In: *www.mathieudeflem.net* [online]. ©2007, 23.11.2007 [cit. 2013-4-20]. Dostupné z: <http://deflem.blogspot.com/2007/08/concept-of-social-control-theories-and.html>

PŘÍLOHY

Příloha č I. Základní informace o respondentkách

Respondentka A

Původem Češka pocházející z Moravy. Pochází z rodiny o čtyřech sourozencích, matka již zemřela. Je jí 28 let a svou profesi vykonává již 6 let. Její pracovní zkušenost zahrnuje také práci v zahraničí.

Respondentka B

Původem Češka pocházející z Moravy. Pochází z úplné rodiny. Je jí 26 let a svou profesi vykonává 2 roky. Pracovní zkušenost má v jediném klubu.

Respondentka C

Původem Češka. Pochází z rozvedené rodiny, má jednoho nevlastního sourozence. Je jí 21 let a svou profesi vykonává 2 roky. Její zkušenost zahrnuje práci v jediném klubu spolu s měsíční zkušeností v zahraničí.

Respondentka D

Původem Češka z Moravy. Pochází z rozvedené rodiny, má jednoho sourozence. Je jí 28 let a svou profesi vykonává již 10 let. Její zkušenost zahrnuje práci přes větší počet agentur. Byla také zaměstnaná ve vícero klubech.

Respondentka E

Původem Češka. Rodiče jí zemřeli, má jednu sestru. Je jí 27 let a svou profesi vykonává již 7 let a to ve vícero klubech a také v zahraničí. Během tohoto období měla čtyři přestávky odlišné délky.

Respondentka F

Původem Češka. Pochází z úplné rodiny. Je jí 27 let a svou profesi vykonává již 7 let. Má také zkušenosti v zahraničí.

Příloha č. II. Přepisy rozhovorů všech respondentek

K nahlédnutí na vyžádání.

BIBLIOGRACICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Monika Horváthová

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Vliv neformální sociální kontroly na formování postoje striptérek k jejich zaměstnání

Počet stran (bez příloh): 57

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů české literatury a pramenů: 9

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 24

Počet internetových odkazů: 1

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Kot'a

Rok dokončení práce: 2013

Evidenční list knihovny

Souhlasím s tím, aby moje bakalářská práce byla využívána ke studijním účelům.

V Praze dne

Uživatelé potvrzují svým podpisem, že pokud tuto bakalářskou práci využijí ve své práci, uvedou ji v seznamu literatury a budou jí řádně citovat jako každý jiný pramen:

Jméno, přímení	Adresa	Datum	Podpis

**Posudek vedoucího bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Monika Horváthová

Obor studia: Psychologie

Název práce: Vliv neformální sociální kontroly na formování postoje striptérek k jejich zaměstnání

Vedoucí/oponent* práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 57

Počet stránek příloh: 4

Počet titulů v seznamu literatury: 9+24

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová příléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		2		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

--	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

		2		
--	--	---	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části

		2		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

v daném tématu

Návaznost kapitol a subkapitol

		2		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč autorka považuje otázku moci a bezmoci striptérek za klíčový problém jejich profese a sebepojetí?

Proč se striptérky stávají „bezmocné a vykořisťované“ (viz k tomu tvrzení na s. 23)?
Je diskurs o moci a bezmoci striptérek přiměřený jejich profesi (srv. s. 24, 26, 27 atd.)?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka předložila téma týkající se vlivu neformální sociální kontroly na formování postojů striptérek k jejich vlastnímu zaměstnání. Text v teoretické části probírá řadu sociologických a sociálně psychologických pojmů jako jsou sociální kontrola, sebepojetí, teorie etiketizace apod. Druhá – empirická část – je zasvěcena výzkumné sondě, rozhovorům se striptérkami, v nichž byla zkoumána motivace k výkonu profese, pojetí a sebepojetí, postoje blízkého okolí a příbuzných apod. Právě tato část umožňuje určitý vhled do zkoumané problematiky. K práci lze vznést některé připomínky: Zdá se, že soustředění na otázku moci a bezmoci není v textu uchopeno, ani řádně vyloženo. Je proto otázkou, zda jde o vhodné pojetí či lépe: vhodné metafory pro uvedenou profesi. Text by si zasloužil daleko důkladnější korekturu, zvláště nápadná je častá absence čárek v souvětích; nalézt lze i hrubou gramatickou chybu (vyplívající – s. 36). V textu se neuvádí formulace „vlastní překlad autorky této práce“, která v textu působí rušivě.

Celkové hodnocení: Autorka se pokusila uchopit poměrně obtížné téma, soustředila se na otázku sebepojetí striptérek. Zdá se, že v textu se objevují některé spekulativní momenty, jiné části textu ale přinášejí vhodné vhledy do dané problematiky. Text práce splňuje požadavky kladené na bakalářské práce a lze jej doporučit k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: 8.9.2013

doc. PhDr. Jaroslav Kořta

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Monika Horváthová

Obor studia: psychologie

Název práce: Vliv neformální sociální kontroly na formování postoje striptérek k jejich zaměstnání

oponent práce: Mgr. Johana Růžičková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):57

Počet stránek příloh: 4

Počet titulů v seznamu literatury: 24

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		x		
--	--	---	--	--

Oborová přílehavost tématu

		x		
--	--	---	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	x			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

			x	
--	--	--	---	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	X			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) V čem vidíte přínos kvalitativní metody k této problematice?
- 2) Proč se podle vás nezdařilo zmapovat problematiku sociální kontroly v médiích? Z jakého důvodu se respondentky k tomuto tématu dostatečně nevyjádřily?|
- 3) Jakým směrem byste se ubírala, pokud byste chtěla své téma rozpracovat v diplomové práci?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka zvolila v českém prostředí málo prozkoumané téma striptýzu, resp. postoje striptérek ke svému zaměstnání a vlivu neformální sociální kontroly na formování těchto postojů. Text se skládá z teoretické a empirické části.

Teoretická část slouží coby opora pro samotný výzkum, autorka jasně a srozumitelně předkládá definici použitých pojmů, dále se stručně věnuje teorii sociální kontroly a konečně i samotnému striptýzu a možným přístupům k němu. Oceňuji, že se vyhnula častému nešvaru zbytečného zanášení tématu tématy vedlejšími, pro vlastní práci nepodstatnými, čímž jen podtrhuje svou suverénní orientaci v problematice. Text je čtivý, přitom nezjednodušující, autorka využívá odkazů i citací. Jedinou má výtku směřuje k omezení zdroje při definici pojmů na jediný, totiž sociologický slovník. Bylo by jistě vhodné zde podat definicí více, a to i definice kontroverzní či si vzájemně odporující.

Těžištěm práce je ovšem její empirická část spočívající v kvalitativním výzkumu. Za šťastnou považuji volbu výzkumu kvalitativního, který pomohl autorce nejenom postoje striptérek zmapovat, ale nahlédnou pod jejich povrch. Právě kvalitativně pojaté rozhovory mohly poukázat na skrytá témata (obránné reakce striptérek) i na odlišnosti mezi respondentkami na první pohled přehlédnutelné (peníze coby motivace). Autorka si je dobře vědoma omezení tohoto typu výzkumu, nesnaží se ho obejít či popřít. V rámci kvalitativního výzkumu ovšem získává dostatečné množství dat, která pomáhají problematiku osvětlit.

I po formální stránce považuji text za zdařilý, pravopisně i stylisticky dobře zvládnutý. Řazení kapitol je logické a přispívá ke čtivosti textu.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně